

Klimat- och näringslivsdepartementet,
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Remiss av EUs Klimatmål 2040 och industriell koldioxidförvaltning

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västernorrland ser positivt på att beredskaps- och jämställdhetsperspektiven lyfts så tydligt i meddelandena, men har vissa synpunkter på vissa aspekter för att tydliggöra förutsättningarna och ambitionen tydligare.

Länsstyrelsen välkomnar kommissionens ambition att förbättra marknaden för koldioxid, som ett sätt att ta hand om de koldioxidutsläpp som inte kan elimineras på annat sätt, och reducera mängden koldioxid i atmosfären genom lagring av biogen koldioxid. Västernorrland och Sverige med sina stora skogliga resurser är viktiga för att bidra i detta arbete genom produkter som bygger in koldioxid i byggnader och produkter.

Klimatmål för 2040, Avsnitt 1, En vision bortom 2030

Länsstyrelsen Västernorrland är positivt inställda till att beredskapen får en så pass upplyft roll i den nya politiken. Det är viktigt att säkerställa att omställningen till ett koldioxidneutralt samhälle går hand i hand med ett samhälle som är mer resiliert mot kriser och krig, i form av en stärkt livsmedelsförsörjning, mindre beroende på och påverkansmöjligheter från länder som Ryssland, och en stärkt konkurrenskraft inom grön teknik för EU.

Det är även mycket viktigt att se den sociala dimensionen som en integral del av omställningen. Om vissa socioekonomiska grupper och yrkeskategorier lämnas bakom utan att inkluderas i omställningen, så finns det risk för att omställningspolitiken inte accepteras brett i samhället.

Länsstyrelsen Västernorrland vill i detta sammanhang även framhålla betydelsen av att involvera och inkludera barn och unga i

dialogerna. Barn och ungdomar med olika livsvillkor och förutsättningar har rätt att bli lyssnade till i enlighet med Barnkonventionens artikel 12 – barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Effekterna av ett förändrat klimat, omställningen och effekterna av en utebliven omställning påverkar i allra högsta den generation som är barn och unga idag och vuxna om några år.

Länsstyrelsen Västernorrland ser gärna att folkhälsoperspektivet i omställningsarbetet och i ett förändrat klimat lyfts fram och tas om hand än tydligare. Det finns i dag stora skillnader i förutsättningar för en god och jämlik hälsa inom och mellan länder. Såväl omställningsarbetet som klimatförändringar riskerar att öka skillnaderna i förutsättningar för en god hälsa ytterligare varför det är av största vikt att genomgående och kontinuerligt beakta ett folkhälsoperspektiv och ett jämlikhetsperspektiv. I omställningen finns stora möjligheter till en förbättrad folkhälsa i samband med förändrade konsumtions- och transportmönster.

Klimatmål för 2040, Avsnitt 3, Målet för 2040 och en väg till klimatneutralitet

Länsstyrelsen anser att ökad energi- och resurseffektivitet måste vara högst prioriterat i omställningen för att vi ska uppnå målet resurs- och kostnadseffektivt, utan oacceptabla konsekvenser för ekosystemen som utgör grunden för vårt samhälle. Vi välkomnar därmed styrmedel inom området.

För Västernorrlands del är det styrmedel som adresserar transportsektorns utsläpp, industrins omställning bort från fossila råvaror, större tillvaratagande av restströmmar och mindre onödig konsumtion, och ökad energieffektivisering som behövs. Ett ambitiöst mål till 2040 sänder tydliga signalen till de aktörer som just nu ska fatta stora investeringsbeslut i industrin och nya beslut inom energiproduktion och -distribution.

Klimatmål för 2040, Avsnitt 4, Uppnå målet för 2040

Dokumentet påpekar att omställningen kommer att kräva stora uttag av råvaror. Länsstyrelsen Västernorrland efterlyser en tydligare analys av vilken nivå av uttag av vilka råvaror som omställningen kommer att innebära. Därigenom kan diskussioner kring utbyggnad av nuvarande samhällssystem, resurseffektivisering

i omställningen föras i förhållande till tillväxtambitioner för EU, så att rimliga avvägningar kan göras.

Angående kapitel 4.2, så ser Länsstyrelsen Västernorrland positivt på att det finns en tydlig ambition om att hjälpa omställningen till nya yrkessektorer och färdigheter för arbetare som befinner sig i den del av ekonomin som kommer att ställas om.

Angående kapitel 4.3, så efterlyser Länsstyrelsen Västernorrland en tydligare analys och medvetenhet kring vikten av att utveckla och stärka elnätet för att omställningen ska kunna ske. Vi ser utmaningar i vårt län, där vi har stora mängder elproduktion, men otillräckligt med ledningar för att faktiskt kunna nyttja den elproduktionen i våra industrier. Vi har ett produktionsöverskott, men kan inte ansluta industrier på många platser på grund av ett underdimensionerat nät.

EU-kommissionen ser en framtid där förnybara energislag förser 90 % av elektriciteten. I samband med denna vision efterlyser Länsstyrelsen Västernorrland en analys kring vilka markanspråk detta kommer att innebära, och hur dessa intressen ska samexistera med andra anspråk på marken. EU borde även lyfta ännu tydligare kraven som den här omställningen ställer på elsystemet, då en så stor mängd förnybar el ställer helt andra krav på systemet om leveranssäkerheten ska upprätthållas.

I kapitel 4.5 uppger kommissionen en målbild om 80 % utsläppsminskning till 2040 jämfört med 2015 för transporterna. För enhetlighetens skull så önskar Länsstyrelsen Västernorrland att samtliga mål om utsläppsminskningar jämförs med utsläppen 1990, så det är tydligare vilka storleksordningar det talas om.

Kapitel 4.6 tar upp livsmedelsproduktionen. Alla initiativ som bidrar till en förbättrad försörjningsberedskap är positiva ur beredskapshänseende. Något som inte nämns tydligt är att nuvarande situation med återkommande strejker på grund av missnöje med villkor och lönsamhet hos till exempel jordbrukare inom EU har en potential att utnyttjas och förstärkas av antagonistiska aktörers påverkansoperationer. Länsstyrelsen anser att EU-förslag som förbättrar jord- och skogsbrukares ekonomiska förutsättningar som kan leda till mindre grogrund för strejker och därmed antagonistisk påverkan bör bejakas.

Livsmedelsproduktionen borde även tydligare pekas ut som en resurs i ett system som recirkulerar näringsämnen, även utöver kväve. Kriget i Ukraina visar EU:s sårbarhet när det gäller tillgång på

bland annat mineralgödsel. Ett väl fungerande cirkulärt system skulle kunna tillhandahålla både näring och energi och dessutom bidra till ökad kolinlagring i jordbruksmarken.

I dokumentet räknas några kommande utmaningar för marksektorn upp, bland annat att brandbenägna marker sprider ut sig och att tillgången till vatten blir begränsad. I framtagandet av styrande dokument och utvecklandet av styrmedel bör EU ha med sig att både styrkor och utmaningar är olika inom unionen, och att den problembeskrivningen inte speglar Sverige. Vi behöver även inom unionen vara mångsidiga och nyttja våra naturgivna och av människan skapade förutsättningar för att kunna bidra till den efterfrågade motståndskraften mot försörjningsavbrott.

Industriell koldioxidförvaltning, Avsnitt 4 - 5

Länsstyrelsen Västernorrland välkomnar kommissionens ambition att förbättra marknaden för koldioxid. I Västernorrland finns det stora arealer skogsbruk. Det finns stora möjligheter att nyttja dessa för att avskilja biogen koldioxid och aktivt minska koncentrationen i atmosfären, och en stärkt marknad för koldioxid skulle ge en starkare grund för den utvecklingen i länet.

Länsstyrelsen välkomnar initiativ på EU-nivå för att snabba på och likrikta prövningsprocessen för koldioxidlagring.

Det är dock viktigt att notera att vi i första hand bör lägga vår energi på att minska utsläpp, därefter använda skogliga råvaror och dylikt för att bygga in koldioxid som sänkor i byggnader och produkter, och först som sista alternativ använda tekniska lösningar för infångning och långtidslagring av koldioxid. Om möjligt vill vi undvika att bygga in oss i ett system där vi blir långsiktigt beroende av att fånga in koldioxid på det sättet, och i stället löser grundproblemet: för höga utsläpp av fossil koldioxid och degradering av naturliga kolsänkor.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att vad gäller tekniken med infångning och lagring av koldioxid så tar dokumentet inte upp några risker med det, varken miljömässiga eller ur ett totalförsvarsperspektiv. Hypotetiskt så borde större lagringar av koldioxid kunna innebära risker, till exempel i händelse av krig om lagringsutrymmena på något sätt kan påverkas, avsiktligt eller oavsiktligt, av fientlig bekämpning i samband med stridshandlingar.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med energi- och klimatstrateg David Helsing som föredragande. Tobias Lindenkäll (Samhällsskydd och beredskap), Jessica Wiklund (Social hållbarhet), Magnus Jensen (Hållbar regional utveckling) har medverkat i författandet av remissyttrandet.